

Mikko Hannula

**RADIO- TAI TELEVISIOTOIMITTAJINA TYÖSKENTELEVIENT
LUOKANOPETTAJIEN URANVALINTAMOTIIVIT**

Kasvatustieteen syventäviin opintoihin kuuluva tutkielma
OULUN YLIOPISTO
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Kajaanin opettajankoulutuslaitos
1995

SAATEKIRJE

23.1.1996

HYVÄ LUKIJA,

Huippututkija en ole, enkä sellaiseksi varmaan koskaan tule. Mutta niinpähän vain tänään hyväksyivät tämän opinnäytetyöni tiedekuntaneuvoston kokouksessa Oulussa ennakoarvosanaa muuttamatta. Oma silmäni sen sijaan löysi ihan selkeitä paino- tai taittovirheitä ainakin sivuilta 10, 13, 15, 23, 24, 31, 35, 36, 48, 61, 62, 63, 85, 86, 90 sekä liitteestä 3.

Lisäksi sivulla 90 oli tarkoitus viitata liitteeseen 8, mutta se on jäänyt tekemättä.

Mikko Hannula

Kajaanin opettajankoulutuslaitos

Lausunto kasvatustieteen syventäviin opintoihin kuuluvasta tutkielmasta kasvatustieteiden kandidaatin tutkintoa varten.

Tutkielmien arvioinneissa on otettava huomioon erilainen suuntautuminen (esim. empiiriset tutkimukset, kehittämistutkimukset, historiatutkimukset, teoreettiset tutkimukset) ja sovellettava arviolomaketta sen mukaisesti.

Tutkielman tekijä(t): Mikko Hannula

Tutkielman nimi: RADIO- TAI TELEVISIOTOIMITTAJINA TYÖSKENTELEVIEREN
LUOKANOPETTAJIEN URAVALINTAMOTIIVIT

Työn arvionti

Arvostelu

	1	2	3	4	5
A. Tutkimusaiheen, aikaisempien tutkimusten ja teorioiden tuntemus			X		
B. Viitekehysten ja tutkimustehtävän hahmottaminen			X		
C. Aineiston valinta ja käyttö		X			
D. Menetelmien hallinta			X		
E. Analysointi ja tulosten esittely			X		
F. Tulosten tulkinta, johtopäätökset ja pohdinta			X		
G. Muodolliset seikat: esitystapa, lähteiden käyttö, kieliasu			X		

Tutkielman arvosana ei kuitenkaan välttämättä ole suoraan em. kriteerien (A-G) keskiarvo.

Sanallinen arvio: Tekijä on selvittänyt työn ja ammatinvalinnan käsitteitä sekä uramotiivien kehitystä kirjallisuuden avulla. Näin hän on saanut luotua kohtalaisen hyvin onnistuneen teeman: statelurungon.

Haastatteluaineisto, joka kylläkin on varsin suppea, tuo esille piirteitä, jotka yhdistävät opettajan ja toimittajan ammattia. Aineisto paljastaa myös uravalinnan satunnaisuuden.

Haastattelu on tutkimuksessa varmennettu puhelinkyselyllä, joka muodostaa tutkimuksen empiirisen toisen osan.

Tutkimus muodostaa ehyen kokonaisuuden. Lähteet ja liitteet ovat kunnossa, myös kieli on moitteetonta, joten tutkimus voidaan hyväksyä kandidaatin tutkintoon kuuluvana opinnäytteenä.

Arvosana: cum laude approbatur

Päiväys: Kajaanissa 19.12.1995

Arvioitsijat:

Juhani Suortti

Reijo Heikkinen

Arvostelu:

1. heikko
2. tyydyttävä
3. hyvä
4. erittäin hyvä
5. erinomainen

kkko Hannula

**DIO- TAI TELEVISIOTOIMITTAJINA TYÖSKENTELEVIEN
OKANOPETTAJIEN URANVALINTAMOTIIVIT**

Kasvatustieteen syventäviin opintoihin kuuluva tutkielma
OULUN YLIOPISTO
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Kajaanin opettajankoulutuslaitos
1995

TIIVISTELMÄ

Tutkielma käsittelee radio- tai televisiotoimittajina työskentelevien luokanopettajien uranvalintamotiiveja. Aihevalinta perustuu kirjoittajan omaan kokemusmaailmaan. Hän on pedagogiikan opintojensa ohessa hankkinut työkokemusta kolmen vuoden aikana paikallisradion sekä kahden ja puolen vuoden aikana television toimituksesta. Tänä aikana tutkija on huomannut usean opettajan siirtyneen toimittajaksi. Samalla on herännyt halu selvittää syitä tähän ilmiöön. Tutkimuksen tarpeellisuutta on lisännyt yleisesti vallalla oleva opettajien siirtyminen yhteiskunnassa muihin tehtäviin ja sen yhteys aika ajoin maassamme vallitsevaan opettajapulaa.

Tutkielmassa on pyritty saamaan laadullista tietoa syistä, jotka johtavat luokanopettajien siirtymiseen sähköisten tiedotusvälineiden toimittajiksi. Lisäksi on yritetty selvittää luokanopettajakoulutuksen soveltuvuutta toimittajan työhön ja opettajien mahdollista halukkuutta jatkaa kasvatustyön tekemistä nyt katselijoiden ja kuuntelijoiden keskuudessa. Tutkimusmetodina alkuperäisessä suunnitelmassa oli pelkän puolistrukturoidun teemahaastattelun käyttäminen ja sen perusteella tehtävä analyysi. Myöhemmin 11 haastattelun jälkeen tutkija totesi tarpeelliseksi kyseenalaistaa saadut tutkimustulokset ja laajentaa tutkimuksen kohdejoukkoa. Jatkotutkimuksessa otettiin käyttöön ns. Likert-asteikko ja siihen perustuva asennermittaus. Jatkotutkimukseen osallistui 16 henkilöä, joista kaksi osoittautui aineopettajiksi. Kaksikon asenteita esitutkimukseen perustuviin väittämiin käsitellään erillisinä joukkona 14 luokanopettajan antamien vastausten rinnalla.

Lopulliset tutkimustulokset perustuvat 20 luokanopettajaksi valmistuneen ja viiden vielä valmistumattoman luokanopettajaopiskelijan antamiin tietoihin. Heidän mukaansa radioon tai televisioon toimittajiksi siirtyneet luokanopettajat viihtyvät nykyisessä työssään erittäin hyvin, saadusta koulutuksesta on hyötyä tämänhetkisessä työssä, työ ja sen tekeminen on henkilökohtaisesti erittäin merkittävä osa elämää, paluu opettajaksi ei lisäisi työviihtyvyyttä, yllättävältä taholta tuleva suuri rahamäärä ei saisi luopumaan nykytyöstä, sähköisten tiedotusvälineiden toimittajat eivät suunnittele paluuta opettajan työhön eikä luokanopettajaopinnoilla tai pätevydestä kertovalla todistuksella ole ollut merkitystä saataessa töitä toimittajana. Palkan suuruus ja sattuman osuus uranvalintaan vaikuttavina tekijöinä saivat ristiriitaisen vastaanoton samoin kuin halu toimia kasvattajana toimittajan työssä. Jo esitutkimusvaiheessa putosivat pois työympäristön laatuun, lomaetuuksiin, roolipaineisiin ja etenemismahdollisuuksiin liittyvät uranvalintamotiivit, koska ne tuottivat alusta lähtien eri henkilöiltä hyvin erilaisia kannanottoja.

Tulosten yleistettävyyttä rajoittaa epätieto tarkasta radio- tai televisiotoimittajina työskentelevien luokanopettajien määrästä. Suomen Journalistiliitto ei ole tutkinut järjestönsä kuuluvien muun alan koulutuksen saaneiden taustaa eikä Opetusalan ammattijärjestö pidä kirjaa muihin tehtäviin siirtyneistä opettajista. Määrän selvittämiseksi pitäisi tehdä kierros kaikissa maamme radio- ja televisiotuotoksissa tai järjestää yhteistyössä SJL:n kanssa jäsenkysely maamme journalistien keskuudessa. Kuitenkin tutkimuksen tekijä pitää saatuja tietoja suunnannäyttäjänä asetettuihin tutkimusongelmiin ja hyödyllisenä tiedonlähteenä heille, jotka pohtivat koulutettujen opettajien alanvaihtoon liittyvää problematiikkaa.

Kahdeksas vuosi Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutuslaitoksessa näyttää jäävän viimeiseksi omalla kohdallani. Samoin suhtauduin aikanaan vuorollaan toiseen, kolmanteen ja neljanteen opintotalveen. Nyt ero on vain siinä, että vaaditut suoritukset on tehty ja valmistuminen häämöttää. Aikaisemmin olin keskeyttämässä koko prosessin, kun toimittajan työ oli viedä kokonaan mielenkiinnon opettajaopinnoiltani. Suurkiitos amanuenssi Jouko Käsmälle, joka 10.8.1992 paperinpalalle strategian piirtäen löi uskoa valmistumismahdollisuuksiini. Itse olin jo valmis kuulemaan joltakin ylemmältä taholta vahvistuksen ajatukselleni *tämä savotta on niin levällään, ettei tästä mitään tule!*

TYÖ

1. PRIOTEETTI

AIKATAULU 2-3

0. PÄÄPISKELU
1. PERUSOP.
2. ERIK. / HIST
3. ERIK. / KEHÄT.
4. KASVAT. KIRJAT.
5. KOULUKÄLLINTO (Kouluopisto)

ERIK. OP.

1) historia

30-40 /

TALVELLA

2) leityispedag

tasäyliopistossa

Samoin tervehdin lämpimin ajatuksin projektiohjaaja Juhani Suorttia myötämielisestä suhtautumisesta opintoaikatauluni venähtämiseen sekä kaikkia 27 tähän tutkimukseen osallistunutta toimittajana työskentelevää opettajaa aikansa uhraamisesta ja itsensä avaamisesta työtäni varten. Kiitos myös avovaimolleni Minnalle, joka kannustuksella ja lukuisilla käytännön toimenpiteillään on vaikuttanut ratkaisevasti tutkielman ja tutkinnon valmistumiseen.

Kajaanissa toisena adventtisunnuntaina 10.12.1995

MIKKO Hannula

SISÄLTÖ

PIIVISTELMÄ

ESIPUHE

1 JOHDANTO

2 MAARITIMAT, TYÖTÄ JA TILAA VUOKRAAVAT SEIÄ AJAVAT
ARPPESIMILITTA JA TIKKANEN

2.1 MAARITIMAT

2.1.1 Työ- ja elämäntilanne

2.1.2 Työ- ja elämäntilanteen muutokset

2.1.3 Työ- ja elämäntilanteen muutokset

2.1.4 Työ- ja elämäntilanteen muutokset

2.2 MAARITIMAT

2.2.1 Poikkeus tilanteesta ja sen vaikutus

2.2.2 Oireiden ja niiden vaikutus

2.2.3 Suhteiden ja niiden vaikutus

2.3 Oireiden ja niiden vaikutus

2.3.1 Oireiden ja niiden vaikutus

2.3.2 Oireiden ja niiden vaikutus

2.3.3 Oireiden ja niiden vaikutus

2.4 Oireiden ja niiden vaikutus

2.5 Oireiden ja niiden vaikutus

TOIMIMUKSEN TULOKSET

3.1 Tulokset

3.2 Tulokset

3.3 Tulokset

3.4 Tulokset

3.5 Tulokset

"Toimittaja on siinä suhteessa erikoinen ihminen, että hänen vallassaan on tehdä karpäsestä härkänen, siis käyttää valtaa epäsuhtaisesti ja omavaltaisesti."

Heikki Tikkanen

(1982, 25)

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ESIPUHE

1 JOHDANTO

2 MÄÄRITELMÄT TYÖSTÄ JA URANVALINNASTA SEKÄ AIEMMAT AIHEESEEN LIITTYVÄT TUTKIMUKSET

2.1 Määritelmiä työstä	5
2.1.1 Työ sosiologian näkökulmasta	7
2.1.2 Työ yhteiskuntatieteiden näkökulmasta	10
2.1.3 Työ psykologian näkökulmasta	11
2.1.4 Työ humanismin näkökulmasta	13
2.2 Uranvalintateorioita	14
2.2.1 Hollandin persoonallisuus- ja ympäristötyyppiteoria	15
2.2.2 Ginzbergin ammatinvalinnan kehityksen teoria	17
2.2.3 Superin ammatillisen kehityksen teoria	18
2.3 Opettajien sijoittuminen työelämään	19
2.3.1 Opettajien uranvalintamotiiveihin ja työtyytyväisyyteen liittyviä tutkimuksia	19
2.3.2 Opettajat toimittajina	22
2.4 Käsitteiden määrittelyä	23
2.5 Tutkimuksen lähtökohta ja tavoitteet	25

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMISTAPA

3.1 Tutkimusmenetelmien pohtiminen	27
3.2. Tiedonhankintatavan perusteet	28
3.3. Teemahaastattelurungon laatiminen	29
3.4 Kohdejoukon valinta ja aineiston keruusuunnitelmat	30
3.5 Tutkimusongelmista haastatteluun	31

4 RADIO- TAI TELEVISIOTOIMITTAJINA TYÖSKENTELEVIEN LUOKANOPETTAJIEN URANVALINTAMOTIIVIT

4.1 Miten luokanopettajan tie on vienyt toimittajaksi radioon tai televisioon..	36
4.2 Opettaja-toimittajien kokemukset työskentelystä koulussa.....	42
4.2.1 Kurinpitoerimielisyydet kivenä kengässä.....	43
4.2.2 Vähän kokemusta koulusta - paljon huolta sen asemasta.....	45
4.3 Palkka ja lomaoikeus - työolosuhdevertailun kuumimmat kysymykset?....	46
4.3.1 Toimittaja joutuu koviin, mutta vähällä ei pääse opettajakaan.....	48
4.3.2 Julkisuuden kiitos vai kiros?.....	52
4.3.3 "Skismansa kullakin työpaikalla".....	54
4.4 Menikö koulutus hukkaan, valitsinko opiskelupaikkani väärin?.....	56
4.4.1 Todistuspapereita ei ole kysely.....	57
4.4.2 Muutakin kuin ruusuja opettajankoulutuslaitoksille.....	58
4.4.3 Huoli koulun tilasta ei jää pelkäksi puheeksi.....	59
4.5 Kerran kasvattaja - aina kasvattaja?.....	61
4.5.1 Työ - enemmän kuin pelkkä työ.....	63
4.5.2 Toimittajan juhla- ja arkihetket.....	65
4.5.3 Vieläkö joskus opettajaksi?.....	67
4.6 Jatkotutkimus	68
4.6.1 Kontrolliryhmän muodostaminen	70
4.6.2 Jatkotutkimuksen laatiminen	72
4.6.3 Jatkotutkimuksen tulokset	74
4.7 Johtopäätökset kahden tutkimusvaiheen jälkeen	77

5 POHDINTA

LÄHTEET	91
---------------	----

LIITTEET (8 kpl)	96
------------------------	----